

TRẦN QUỐC VƯỢNG (Chủ biên)
TÔ NGỌC THANH
NGUYỄN CHÍ BÈN
LÂM THỊ MỸ DUNG
TRẦN THÚY ANH

Cơ sở văn hóa VIỆT NAM

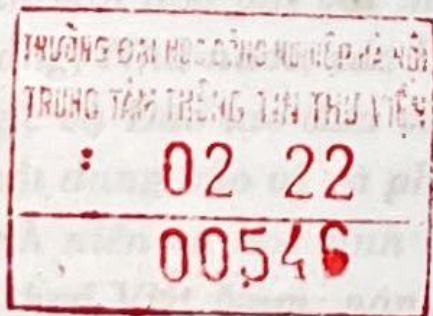

XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

TRẦN QUỐC VƯỢNG (Chủ biên)
TÔ NGỌC THANH - NGUYỄN CHÍ BỀN
LÂM THỊ MỸ DUNG - TRẦN THUÝ ANH

CƠ SỞ VĂN HOÁ VIỆT NAM

(Tái bản lần thứ mười chín)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

LỜI NÓI ĐẦU

Những năm gần đây, nhận thức về vai trò của văn hoá ở nước ta được nâng lên đúng với giá trị đích thực của nó. Nghị quyết Hội nghị lần thứ 4 của Ban chấp hành Trung ương khoá VII đã khẳng định văn hoá là nền tảng tinh thần của xã hội, thể hiện tâm cao và chiều sâu về trình độ phát triển của một dân tộc, là sự kết tinh những giá trị tốt đẹp nhất trong quan hệ giữa người với người, với xã hội và với thiên nhiên. Nó vừa là một động lực thúc đẩy vừa là một mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của chúng ta.

Cũng vì thế, việc giữ gìn, phát huy và chấn hưng văn hoá dân tộc được đặt ra một cách cấp bách, đòi hỏi sự tham gia của nhiều ngành, nhiều giới.

Giữa tháng 12 năm 1994, Hội nghị lần thứ 8 của Ủy ban quốc gia về Thập kỷ Quốc tế phát triển văn hoá của Việt Nam do Phó Thủ tướng Nguyễn Khánh làm chủ tịch đã họp. Hội nghị tập trung thảo luận chủ đề: Bảo vệ và phát huy di sản văn hoá Việt Nam, đặc biệt là di sản văn hoá phi vật thể. Hội nghị này đã có nhiều kiến nghị với Đảng, Nhà nước, các Bộ, ngành, trong đó có kiến nghị: "Bộ Giáo dục và Đào tạo đưa vào chương trình giảng dạy ở các trường học nội dung bảo vệ và phát huy các di sản văn hoá, giáo dục cho thanh niên và học sinh về giá trị của văn hoá dân tộc và di sản văn hoá Việt Nam, nâng cao lòng tự hào dân tộc và ý thức bảo vệ di sản văn hoá". Ngày 10 tháng 1 năm 1995, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã kí công văn số 173/VP về việc tăng cường giáo dục các giá trị văn hoá dân tộc và di sản văn hoá Việt Nam, yêu cầu các cơ quan chuẩn bị hệ thống giáo trình, đưa môn Văn hoá học và cơ sở văn hoá Việt Nam vào chương trình đại học, cao đẳng, để phục vụ việc học tập của sinh viên.

Nhận trách nhiệm trước Bộ Giáo dục và Đào tạo, chúng tôi biên soạn giáo trình môn Cơ sở văn hoá Việt Nam.

Khoa Văn hoá học nói chung và môn Cơ sở văn hoá Việt Nam nói riêng có ý nghĩa rất quan trọng không chỉ trong nhà trường mà còn ở ngoài xã hội. Tuy thế, với nhà trường đại học và cao đẳng, Văn hoá học lại là môn học còn rất mới mẻ. Hiện tại, còn có nhiều cách hiểu khác nhau về lịch sử và đặc điểm văn hoá Việt Nam, cũng như còn nhiều cách hiểu, cách trình bày về môn Cơ sở văn hoá Việt Nam. Chính vì vậy, chúng tôi thấy rằng, cần trình bày cho sinh viên hiểu cả hai mặt lịch đại và đồng đại của văn hoá Việt Nam lẫn những đặc điểm về cả những kiến thức cơ bản về môn Văn hoá học.

Sau lần xuất bản đầu tiên, phục vụ cho hội nghị tập huấn về bộ môn Văn hoá học do Bộ Giáo dục và Đào tạo tổ chức tại Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh, chúng tôi đã nhận được nhiều ý kiến đóng góp quý báu của các đồng nghiệp, các thầy giáo, cô giáo và bạn đọc các nơi (như PGS. TS. Nguyễn Xuân Kính, TS. Nguyễn Thị Minh Thái, ông Nguyễn Hoà, ông Lê Đình Bích, ông Trần Mạnh Hảo trên tạp chí Văn hoá dân gian, Tập san Kiến thức ngày nay, báo Thế thao và văn hoá, báo Văn nghệ). Chúng tôi xin tỏ lòng cảm ơn. Ở lần xuất bản này, chúng tôi đã sửa chữa và bổ sung cho hoàn thiện hơn trên cơ sở các ý kiến đóng góp. Tuy nhiên, chúng tôi nghĩ rằng để có cuốn giáo trình về Văn hoá học hoàn chỉnh, bản thân các tác giả còn phải nghiên cứu nhiều và cần có thêm nhiều ý kiến thảo luận, góp ý của độc giả. Vì vậy rất mong các đồng nghiệp và bạn đọc góp ý, phê bình để cuốn sách ngày một tốt hơn.

Với hi vọng môn Văn hoá học và Cơ sở văn hoá Việt Nam sẽ được khẳng định vị thế, như nó vốn cần có, chúng tôi mong rằng giáo trình sơ thảo này sẽ đóng góp tích cực vào việc giảng dạy và học tập trong các trường đại học và cao đẳng.

Hà Nội, tháng 8 – 1998

Chủ biên

TRẦN QUỐC VƯỢNG

**CUỐN SÁCH ĐƯỢC VIẾT THEO CHƯƠNG TRÌNH
MÔN CƠ SỞ VĂN HOÁ VIỆT NAM
(GIẢNG DẠY TRONG 60 TIẾT) VỚI 4 ĐƠN VỊ HỌC TRÌNH**

– Đơn vị học trình 1

Chương 1. CÁC KHÁI NIỆM CƠ BẢN (15 tiết)	7
<i>Bài 1: Văn hoá và văn hoá học (4 tiết)</i>	7
<i>Bài 2: Văn hoá và môi trường tự nhiên (3 tiết)</i>	24
<i>Bài 3: Văn hoá và môi trường xã hội (4 tiết)</i>	36
<i>Bài 4: Tiếp xúc và giao lưu văn hoá (4 tiết)</i>	50

– Đơn vị học trình 2

Chương 2. CẤU TRÚC, CÁC THIẾT CHẾ VÀ CHỨC NĂNG CỦA VĂN HOÁ (15 tiết)	66
<i>Bài 5: Hình thái và mô hình văn hoá (4 tiết)</i>	66
<i>Bài 6: Những thành tố của văn hoá (5 tiết)</i>	75
<i>Bài 7: Chức năng và cấu trúc của văn hoá (6 tiết)</i>	105

– Đơn vị học trình 3

Chương 3. DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ CỦA VĂN HOÁ VIỆT NAM (15 tiết)	119
<i>Bài 8: Văn hoá Việt Nam thời tiền sử và sơ sử (3 tiết)</i>	119
<i>Bài 9: Văn hoá Việt Nam thiên niên kỉ đầu công nguyên (3 tiết)</i>	140
<i>Bài 10: Văn hoá Việt Nam thời tự chủ (3 tiết)</i>	171
<i>Bài 11: Văn hoá Việt Nam từ năm 1858 đến năm 1945 (3 tiết)</i> ...	132
<i>Bài 12: Văn hoá Việt Nam từ năm 1945 đến nay (3 tiết)</i>	208

- Đơn vị học trình 4

Chương 4. KHÔNG GLAN VĂN HOÁ VIỆT NAM (13 tiết)	220
Bài 13. Vùng văn hoá Tây Bắc (1,5 tiết)	225
Bài 14. Vùng văn hoá Việt Bắc (1,5 tiết).....	239
Bài 15: Vùng văn hoá châu thổ Bắc Bộ (3 tiết).....	248
Bài 16: Vùng văn hoá Trung Bộ (3 tiết)	258
Bài 17: Vùng văn hoá Tây Nguyên (2 tiết)	267
Bài 18: Vùng văn hoá Nam Bộ (2 tiết)	282
<i>Chương kết luận:</i>	
Bài 19: Văn hoá và phát triển (2 tiết)	295